

दैनिक

अतुल्य महाराष्ट्र

संपादक : नितीन ढाकणे | वृत्त संपादक : संतोष सानप
उपसंपादक : अमोल सुर्यवंशी | उपसंपादक : अशोक दळवे | विशेष प्रतिनिधी : भगवान साकसमुद्रे

बीड महाराष्ट्र | शनिवार, 13 जून 2026 |
अंक क्र. 40 | वर्षे 4 थे | मूल्य 3 रुपये | पृष्ठे 4

Website : atulymaharashtra.com RNI RGN No. MAH/MAR 2023/52446 Email : dailyatulyamaharashtra@gmail.com

भाविकांसाठी आनंदाची बातमी ! 5 महिन्यांनंतर भीमाशंकर मंदिर 15 जूनपासून खुले

गर्दी नियंत्रणासाठी विशेष व्यवस्था

■ पुणे: वृत्तसंस्था

बारा ज्योतिर्लिंगांपैकी एक असलेले भीमाशंकर मंदिर हे प्रसिद्ध तीर्थक्षेत्र तब्बल पाच ते सहा महिन्यांच्या विश्रांतीनंतर पुन्हा भाविकांसाठी खुले होणार आहे. मंदिर परिसरातील विकासकामांमुळे बंद ठेवण्यात आलेले मंदिर आता 15 जूनपासून दर्शनासाठी सुरु करण्यात येणार असल्याची माहिती मंदिर प्रशासनाने दिली आहे.

विशेष म्हणजे, 15 जून रोजी अधिक मासाची सांगता होत असल्याने हा दिवस धार्मिक दृष्ट्या अत्यंत शुभ मानला जात आहे. त्यामुळे राज्यभरातून मोठ्या संख्येने भाविक दर्शनासाठी येण्याची शक्यता व्यक्त केली जात आहे. मंदिरातील विकासकामे वेगाने पूर्ण करण्यासाठी प्रशासनाने गेल्या काही महिन्यांपासून मंदिर बंद ठेवले होते. सुरुवातीला 31 मे रोजी मंदिर खुले करण्याचे नियोजन होते. मात्र

काही कामे अपूर्ण राहिल्यामुळे मंदिर उघडण्याची तारीख पुढे ढकलण्यात आली. आता अखेर 15 जूनपासून भाविकांना प्रत्यक्ष दर्शन घेता येणार आहे. भाविकांची संभाव्य गर्दी लक्षात घेऊन मंदिर प्रशासनाने काही महत्त्वाचे नियम लागू केले आहेत. 15 ते 30 जून या कालावधीत दर्शनासाठी ऑनलाइन नोंदणी अनिवार्य करण्यात आली आहे. नोंदणीकृत भाविकांनाच सकाळी 7 ते 11 या वेळेत दर्शनाची परवानगी

दिली जाणार आहे. भाविकांची वाढती गर्दी लक्षात घेता प्रशासनाने दर्शनासाठी नोंदणी अनिवार्य केली आहे. प्रत्येक भाविकाने मंदिरात प्रवेश करताना वैध शासकीय ओळखपत्र सोबत ठेवणे बंधनकारक असेल. तसेच दररोज केवळ 1,000 भाविकांनाच प्रवेश दिला जाणार असल्याची माहिती प्रशासनाने दिली आहे. भाविकांच्या सुविधेसाठी दर्शन मार्गावर बॅरिकेडिंग, पिण्याच्या

पाण्याची व्यवस्था, वैद्यकीय मदत केंद्र तसेच अतिरिक्त पोलीस बंदोबस्त तैनात करण्यात आला आहे. भाविकांनी आपापल्या नोंदणीकृत स्लॉटनुसारच दर्शनासाठी यावे, असे आवाहन मंदिर प्रशासनाने केले आहे. अधिक मासाच्या अखेरच्या दिवशीच मंदिराचे दरवाजे उघडत असल्याने भाविकांमध्ये उत्साहाचे वातावरण असून, भीमाशंकर येथे भक्तांची मोठी गर्दी होण्याची शक्यता आहे

हजारो मृदंगांच्या गजरात तालमणी नामदेव महाराज केंद्रे यांचा एकसष्टावा गुरु गौरव सोहळा

■ परळी प्रतिनिधी

मंगळवेढेकर घराण्याचे सुप्रसिद्ध मृदंगाचार्य तथा वै. ज्ञानोबा महाराज लटपटे यांचे ज्येष्ठ शिष्य, तालमणी मृदंगाचार्य ह.म.प. नामदेव महाराज केंद्रे यांच्या एकसष्टावा वाढदिवसानिमित्त आयोजित करण्यात आलेला गुरु गौरव सोहळा पालम तालुक्यातील फळा येथे भक्तिमय वातावरणात आणि अभूतपूर्व

उत्साहात संपन्न झाला. हजारो मृदंगाचार्य, भजनी मंडळी आणि भाविकांच्या उपस्थितीमुळे संपूर्ण परिसर टाळ-मृदंगांच्या निनादाने दुमदुमून गेला. या सोहळ्यास संत तुकाराम महाराजांचे वंशज गुरुवर्य काहीबा महाराज मोरे देहकर, ह.म.प. अच्युत महाराज दस्तापुरकर, जगविख्यात पखवाजवादक पंडित उद्धव बापू आपेगावकर, उमरज संस्थानचे मठाधिपती

महंत एकलव्य महाराज, कंधार मठाचे एकनाथ महाराज, चंद्रभागा मातोश्री आश्रमाचे अध्यक्ष ह.म.प. बाळासाहेब महाराज लटपटे तसेच अखिल भारतीय वारकरी भजनी मंडळाचे अध्यक्ष ह.म.प. रामेश्वर महाराज कोकाटे यांच्यासह राज्यभरातील अनेक संत, महंत, कीर्तनकार आणि वारकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. सकाळी ९ ते १० या वेळेत शिष्य परिवाराने

६९ मृदंगांचे सामूहिक सोलो वादन सादर करून आपल्या गुरुप्रती कृतज्ञता आणि निष्ठा व्यक्त केली. या अद्वितीय वादनाने संत मोतीराम फळा परिसर भक्तिरसाने भारावून गेला. त्यानंतर नामदेव महाराज, त्यांच्या मातोश्री व पत्नी यांची रथातून मिरवणूक काढण्यात आली. टाळ-मृदंगांच्या नादात निघालेल्या या शोभायात्रेने परिसरात भक्तिमय वातावरण निर्माण केले. यावेळी मार्गदर्शन करताना ह.म.प. अच्युत

महाराज दस्तापुरकर म्हणाले, "नामदेव महाराज केंद्रे यांनी आयुष्यभर मृदंगसेवेची अखंड साधना करत हजारो मृदंगाचार्य घडवले आहेत. परभणी, बीड, नांदेडसह महाराष्ट्राच्या कानाकोपऱ्यात त्यांचा विशाल शिष्य परिवार असून, त्यांच्या कार्याचा गौरव म्हणून आज हजारो भाविकांच्या उपस्थितीत हा सोहळा साजरा होत आहे." यावेळी उपस्थित संत-महंत व कीर्तनकारांनी नामदेव महाराज केंद्रे यांचा सन्मान करून

त्यांना शुभाशीर्वाद दिले. कार्यक्रमानंतर उपस्थित भाविकांसाठी महाप्रसादाचे आयोजन करण्यात आले. शिष्य परिवाराने कार्यक्रमाच्या यशस्वी आयोजनाबद्दल सर्व उपस्थितांचे आभार मानले. हजारो मृदंगांच्या गजरात आणि वारकरी संप्रदायाच्या भक्तिमय वातावरणात संपन्न झालेला हा गुरु गौरव सोहळा उपस्थितांसाठी अविस्मरणीय ठरला.

दाट आयब्रोने खुलवा सौंदर्य

कांदाचा रस

कापसाच्या साहाय्याने कांदाचा रस आयब्रोवर लावा. 15 मिनिटांनंतर थंड पाण्याने चेहरा धुवून घ्या. हा प्रयोग नियमित केल्यास तुम्हाला नक्कीच फायदा होऊ होईल.

मेथीचे दाणे

मेथीचे दाणे रात्रभर पाण्यात भिजवून त्याची पेस्ट करा. सकाळी तयार पेस्ट आयब्रोवर लावा व 5 मिनिटांनी धुवा. यामुळे केस वाढत नसले तरीही त्याची गळती रोखण्यास आणि ब्राँडेनेस वाढवण्यास मदत होईल.

बदामाचं तेल

या तेलाचा वापर नियमित केल्याने आयब्रो वाढण्यास आणि त्याचे पोषण होण्यास मदत होते. यातील व्हिटॅमिन ई केसांची वाढ सुधारतात. त्यामुळे रात्री झोपण्यापूर्वी हा मसाज करायला विस्तर नका.

जास्वंद

जास्वंदाची पेस्ट केसांची वाढ सुधारण्यास मदत करते. यामुळे केसांची मूळ घट्ट होण्यास मदत होते.

कोरफड

यामुळे आयब्रोची वाढ सुधारते तसेच त्वचा मुलायम होण्यास मदत होते. आयब्रोला त्यामुळे नियमित कोरफडीच्या गराने मसाज करावी.

चेह-यावर

महत्त्वाचा भाग म्हणजे डोळ्यांवर असलेल्या आयब्रो... आपल्या आयब्रो सुंदर आणि आकर्षक असाव्यात असे प्रत्येक मुलीला वाटत असते. त्यासाठी मुली दर महिन्याला पार्लरमध्ये जात असतात. आयब्रो जाड आणि दाट असल्यावर तर अजूनसुंदर दिसते. यासाठी मुली आयब्रो पेन्सिलचा वापर करतात. परंतु काही घरगुती उपाय करून नैसर्गिकरित्या आयब्रो जाड आणि उठावदार करता येऊ शकता.

एरंडेल तेल

यातील ओमेगा 3 फॅटी ॲसिड रक्तप्रवाह सुधारण्यास मदत करतात. परिणामी केसांची वाढ सुधारते. याकरिता रोज रात्री आयब्रोला एरंडेल तेल लावून घ्या.

खोबर-च्याचे तेल

विरळ आयब्रो असणाऱ्यांसाठी हा एक उत्तम उपाय आहे. कोमट तेल आयब्रोला लावा. यामुळे त्वचा मुलायम होण्यास मदत होते. तेलामध्ये तुम्ही नारळाचे दूधही वापरू शकता.

नैसर्गिक सौंदर्यासाठी काही टिप्स...

आपण
सुंदर दिसण्यासाठी अनेक उपाय करतो. कधी कपड्यांचे तर कधी मेकअप करून आणि विविध स्टायलाचा वापर करून आपण सुंदर दिसण्यात यशस्वी होतो, परंतु ही सुंदरता मर्यादीत काळापर्यंतच राहते. आज आपण पाहणार आहोत अशा गोष्टी ज्या तुम्हाला आतून सुंदर बनवतील... सुंदर दिसण्यासाठी तुम्ही कशाचाही वापर करा परंतु चेह-याची खरी चमक ही तुमच्या आत्मविश्वासाने वाढते. वैज्ञानिकांनीही गोंध मान्य केली आहे. जेव्हा तुम्ही कोणत्याही कार्यक्रमात किंवा समेलनात सहभागी होता किंवा एखादा इंटरव्यू द्यायला जाता. प्रत्येक ठिकाणी तुमचा आत्मविश्वास असलेला चेहरा आकर्षित करतो. तुमचे हेच आकर्षण तुम्हाला सर्वांत सुंदर बनवते. यामुळे तुमच्या आजूबाजूच्या लोकांना स्वतःमध्ये आत्मविश्वासाची कमी जाणवते. अनेक वेळा तुमचा आत्मविश्वास तुम्ही काही न करता तुम्हाला यशस्वी करतो.

प्रसन्न मन

मनाचा आनंद नेहमी चेह-यावर दिसतो, आणि चेह-याची चमक आपोआप वाढते. हसमूळ चेहरा प्रत्येकाच्या मनात जागा बनवतो आणि प्रत्येक व्यक्ती त्याकडे आपोआप आकर्षित होते. एखाद्या कार्यक्रमात आपला खुश चेहरा प्रत्येकाच्या आकर्षणाचे केंद्र ठरतो. प्रसन्न मनाचा फायदा तुमचा चेहरा आणि तुमचे मन या दोन्हीवर पडतो.

मेडिटेशन

मेडिटेशन आपल्या मनाला एकाग्र करण्यासोबतच आपल्या मनाला शांत करते, ज्याचा प्रभाव तुमच्या चेह-यावर प्रत्यक्ष दिसू लागतो. मनाची शांती जेव्हा, सौम्यता आणि धैर्यासोबतच चेह-यावर उतरते तेव्हा तुमची आंतरिक सुंदरता खूप आकर्षक दिसते. मेडिटेशन तुमच्या हाव-भाव आणि स्वभावाला सुंदर बनवते. ही आंतरिक सुंदरता थोडा वेळासाठी नाही तर नेहमीसाठी तुमच्या सोबत राहते.

सकारात्मक दृष्टीकोण

तुम्ही तुमच्या जीवनात कितीही यशस्वी झाले, कीतीही चांगले असाल तरी जोपर्यंत तुम्ही सकारात्मक राहत नाही तो पर्यंत ते यश काहीच कामाचे नाही. सकारात्मकतेचा तुमच्या व्यक्तिमत्त्वावर येवढाच प्रभाव पडतो जेव्हा पोषक तत्वांचा तुमच्या शरिरावर. सकारात्मकता तुम्हाला आतून सुंदर बनवते. तुम्हाला तुमच्यामध्ये एका सुंदरतेची जाणीव होईल, जी तुम्हाला तुमच्या चेह-यावर दिसेल.

योग-व्यायाम

योग, व्यायाम किंवा एक्सरसाईज काहीही असो, हे तुमच्या शरीर आणि आत्मा दोघांनाही सुंदर बनवते. तुमच्यामध्ये सकारात्मक ऊर्जेचे संचार करते. जे तुमच्या चेह-यावर सहज दिसते. योग

मानसिक आणि शारीरिक दोन्ही प्रकारे प्रभावित करते, आणि व्यायामामुळे शरीरातील रक्तसंचार सुव्यवस्थित होते ज्यामुळे चेह-यावरील गळे वाढतात. तुमच्यातील विकृतीही दूर होऊन जाते.

फळ आणि भाज्या

भोजनामध्ये तेल आणि मसालेदार पदार्थ खाण्यापूर्वी सॉल्टिक भोजन आणि

भोजनात भरपूर फळे आणि हिरव्या भाज्या असायला हव्या, हे खूप फायदेशीर असते. यासोबतच यामध्ये पोषणतत्वांसोबतच पाण्याचे प्रमाण जास्त असेल. प्रत्येक प्रकारचे फळ नियमानुसार सेवन केल्याने तुमच्या शरीरात व्हीटॅमिन आणि मिनरल्सची कमतरता दूर होते आणि शरीर स्वस्थ राहते. यामुळे चेह-यावर नैसर्गिक चमक येते.

डोळ्यांची काळजी घेण्यासाठी...

डोळ्यांची सूज कमी करणे तसेच त्यांची सुंदरता वाढविण्याकरिता तुमच्या स्वयंपाक घरात हमखास मिळणाऱ्या काही गोष्टी उपयोगी येऊ शकतात. त्यातलीच एक आहे काकडी. काकडी ही थंडी असते आणि त्यात पाण्याचे प्रमाण जास्त असते. जर डोळे थकल्या सारख वाटते असतील तर काकडीचे कप करून ते डोळ्यांवर ठेवा. त्याने डोळ्यातील उष्णता कमी होऊन डोळे शांत होतील आणि थकवा जाईल.

पांडुरंग वामन काणे

विख्यात काव्यदेपंडित आणि धर्मशास्त्राचे आध्यात्मिक महामहोपाध्याय डॉ. पांडुरंग वामन काणे (जन्म: ०७-मे-१८८० मृत्यू: १८-एप्रिल-१९७२) हे विल्सन कॉलेज, मुंबई येथून एम. ए. झाले. त्यांना मराठी, हिंदी खेरीज संस्कृत, जर्मन, फ्रेंच इ. भाषा अवगत होत्या. कोकणातील वेदशास्त्रपारंगत अशा मध्यमवर्गीय कुटुंबात काणे यांचा जन्म झाला. अतिशय मेहनतीने स्कॉलरशिप मिळवत आणि एकीकडे शिकवत राहून त्यांनी खूप विद्या संपादन केली. संस्कृत भाषेवर अतिशय प्रेम, त्यामुळे बी.ए.ला संस्कृतमध्ये सर्वप्रथम, मग एल्.एल.बी., झाला वेदान्त पारितोषिकासह एम.ए. आणि 'हिंदू-मुसलमान कायदा' घेऊन एल्.एल.एम. हे त्यांचे शिक्षण. १९०४ साली रत्नागिरी जिल्ह्यातील शाळेत शिक्षक म्हणून कामास काणेंनी सुरुवात केली. नंतर ते एल्फिंस्टन हायस्कूल, मुंबई येथे नोकरीवर होते. पुढे ते मुंबई विद्यापीठाचे कुलगुरू झाले. प्राचीन संस्कृत वाङ्मयाचा अभ्यास, सामाजिक अभिसरणाचे भान या दोन आदी वेगळ्या वाटणाऱ्या गोष्टींमधून काणेंनी 'धर्मशास्त्राचा पंचखंडात्मक इतिहास' नावाचा ग्रंथ सिद्ध केला. त्यांचे प्राचीन भाषा, वाङ्मय, काव्य महाकाव्य, अलंकारशास्त्र यांचे प्रेम आणि काव्यदेविषयक जाण, तार्किक मांडणी, प्रथा आणि परंपरांचा कालानुरूप अर्थ लावण्याची क्षमता या आणि अशा शेकडो पैलूंचे एक विस्मयकारी मिश्रण पांडुरंगशास्त्रींच्या लेखनात झाले.

कथा

ए का
चात एक द्रोग
नावाचा ब्राह्मण राहत होता. तो अतिशय गरीब होता. पूजापट करून जे द्रव्य मिळते, त्यावरच तो आपला उदरनिर्वाह करीत असे. एके दिवशी एका यजमानाने त्या गरीब ब्राह्मणाला दोन चांगल्या दुभया गायी दान दिल्या. दानात मिळालेल्या त्या दोनी गायी त्यांनी घरी आणल्या अन् त्या दिवसापासून त्या ब्राह्मणाचं दैन्य पळालं. एके काळी शिळी पोळी भाजी खाणार तो ब्राह्मण! नावात दूध, दही, लोणी, तूप विकून घरातही दूध भाकरी खाऊ लागला. द्रोग ब्राह्मणाच्या दारात आले. दोघांनीही घरात डोक्यातून पाहिले, तर तो ब्राह्मण बिचारा शांत झोपला होता. राक्षस ब्राह्मणाला

राक्षस, चोर आणि ब्राह्मण

सुयोग्य संधी बघायची अन् ब्राह्मणाच्या या दोन्ही गायी पळवायच्या, असा त्या चोराचा डाव होता. एका अवसेच्या अंधारात तो चोर त्या गायी चोरून नेण्यासाठी येत परस्परांनी एकमेकांना 'तू कुठे अन् का जातोस,' ते विचारलं. चोर म्हणाला, 'मी द्रोग ब्राह्मणाच्या गायी चोरायला चाललो आहे. पण तू कुठे चालला आहेस?' अरे, मी तर प्रत्यक्ष त्या ब्राह्मणालाच मारायला, त्याचे भक्षण करायला चाललो आहे. ह्या ब्राह्मणांन मंत्र-तंत्र करून माला दूर घालायचं, माझं अन्न-पाणी तोडलंय, पण आज मी त्यालाच खाणार आहे. झालं! दोघांचीही लक्ष एक निघालं. दोघांनी मैत्रीचा हात पुढे केला. तो चोर अन् राक्षस हे दोघं त्या ब्राह्मणाच्या दारात आले. दोघांनीही घरात डोक्यातून पाहिले, तर तो ब्राह्मण बिचारा शांत झोपला होता. राक्षस ब्राह्मणाला

केसाना हवे कंडिशनर

केसाचे सेंटिंग करण्यापूर्वी कंडिशनिंग करून घ्यावे. यामुळे ते अधिक चांगले सेट करता येतात. कंडिशनर केसाना लावावे ते टाळूला लागू नये. कंडिशनिंग करण्यापूर्वी केस स्वच्छ धुऊन घ्यावेत. जेणेकरून शॉम्पू पूर्णपणे आचू नये. कंडिशनर वापरण्यापूर्वी केसांमधील जास्तीचे पाणी काढावे. साधारणपणे पाच मिनिटांनी कंडिशनर पूर्णपणे धुवावे. केस खूपच खराब झालेले असल्यास

कविता

कोंबडीला आला टेलिफोन
तितं विचारलं,
"बोलतंय कोण ?"
बोलत होता रावस मासा
तो म्हणाला, "सावध असा.
शेजारीच आहे मेजवानी
हिडू-बिडू नकाच कोणी."
कोंबडीनं फोन ठेवून दिला.
तिचा जीव घाबरून गेला.
तेवढ्यात आली बकरीबाई
तिला काहीच ठाऊक नाही
कोंबडी गेली तिच्यापारी
हळूच लालली कानारी.
बकरी म्हणाली, "एका तरी
मेजवानी एक आहे खरी
पण पाहुणे आहेत शाकाहारी
मी बातमी काढलीय सारी.

पक्ष्यांची ओळख

कृष्ण थिरथिरा साधारणपणे १५ सें. मी. आकाराचा पक्षी असून नराचे डोके, पाट, पंख व छातीचा भाग काळा, पोटाचा भाग नारिंगी, सतत हलणारी शेपटी नारिंगी-तपकिरी रंगाची असते तर मादी फिकट तपकिरी रंगाची असते. कृष्ण थिरथिरा हा शेपटी नाचवत किडे शोधत फिरत राहणारा पक्षी आहे. उन्हाळ्यात उत्तर भारतात हिमालयाच्या गढवाल भागापासून नेपाळ पर्यंत राहणारा हा पक्षी हिवाळ्यात उर्वरीत भारतात तसेच बांगलादेश मध्ये आढळतो. कृष्ण थिरथिराचे काही जातभाई युरोप मध्येही आढळतात. ते वरील कृष्ण थिरथिरा पेक्षा रंगाने वेगळे आहेत. पण आकार आणि सवयी साधारणपणे सारख्याच आहेत. कृष्ण थिरथिरा दगडी माळराने, बागा, जंगलाच्या बाहेरील हद्दीत राहणारा पक्षी आहे. मे ते ऑगस्ट हा याचा वीणीचा हंगाम असून मादी एकावेळी निळसर-हिरवट रंगाची ४ ते ६ अंडी देते. याचे घरटे गवत, केस, कापूस, पिसे इ. वस्तूपासून बनलेले असते. सहसा घरटे एखाद्या मोठ्या खडकाखाली किंवा जमिनीत असते. युरोपियन कृष्ण थिरथिराचे घरटे जुनाट घरांच्या भिंतीमध्येही आढळते आहेत.

कृष्ण थिरथिरा

दिलेल्या चित्रात रंग ठरा

टोमॅटो जिंजर सूप

छोट्यांच्या

तुम्हाला सारखी भूक लागलेली असते. ती सुट्या तुमच्या आवडीच्या पदार्थाची. पण पदार्थाची. पण आई मात्र तुमच्या मनासारखे काही करू देत नाही. खरे आहे ना? मग आपण एक गंमत करू या. तुम्हीच स्वयंपाक घरात शिरून फारशी धडपड न करता काही पदार्थ स्वतःचे स्वतः बनवू शकतात तर? काय स्टलात. जमणार नाही? छे छे अगदी सोपे पदार्थ तुम्हाला बनविता येतील त्यासाठी ते कसे बनवायचे याची साधी सोपी रीत पुढे दिलेली आहे. यात एक गोंध मात्र लक्षात ठेवायची गॅस, मिक्सर काही वापरायचे नाही. सुरी, हात न कापता वापरता येत असेल तर ती वापरायची. थोडीशी पूर्वतयारी आहे. ताई किंवा स्वयंपाकाच्या काळूंकडून करून घ्यायची. आणि बाकीचे आपण आपले करून घ्यायचे. बत्ता मग. आपण स्वयंपाक घराकडे आपला मोर्चा वळवू या काहीतरी नवीन करण्यासाठी - आणि आवडीचे पदार्थ खाण्यासाठी!

पाककृती

कृती
टोमॅटो उकडून घ्यावे. उकडलेले टोमॅटो, साधारण दोड कप पाणी, आले, लाल तिखट, अननस, मिठ, साखर आणि लिंबू रस एकत्र मिक्सरमध्ये बारीक वाटावे. गाळण्यातून गाळून घ्यावे. पातळ्यात घालून एक उकळी काढावी. चव पाहून गरजेचे जिन्नस घालावे. सोया सॉस घालून सूप सर्व् करवावे.

साहित्य

६ मोठे टोमॅटो १ टिस्पून आले, किस्मिलेले १/४ टिस्पून लाल तिखट १/२ टिस्पून सोया सॉस
१ टिस्पून पाडवंपल कश चवीपुरते मिठ चवीपुरती साखर १/२ चमचा लिंबू रस

दिलेल्या चित्रात रंग ठरा

शाळा प्रवेशोत्सवाच्या निमित्ताने- गुरुजींचे नवागत विद्यार्थ्यांस पत्र...

देऊळगाव (आदिनाथ ठोंबरे)

माझ्या प्रिय...
छकुलीस.....

घाबरलीस.... ? बाबरलीस.... ?
का थबकताहेत तुझी पाऊले... ?
भितेस कशाला... ?

देऊ नकोस आता हुंदका....
मीच आहे आता तुझी आई न बाबा...
तूच आहेस उद्याच्या भारताची शिल्पकार...
हातात लेखणी अन् संगणक घ्यायचयं...
सारे विश्व आपल्या मुठीत आणायचयं...
पण त्यासाठी तू शाळेत पहिले पाऊल टाकून तर
बघ.....

हो, मी सज्ज झालोय तुझे स्वागत करायला...
शाळाही अतुर झालीय तुझ्याशी बोलायला...
चिमणी पाखरी वाट पाहताहेत तुझ्याशी
खेळायला....

अक्षरेही उत्सुक आहेत तुझ्या बोटांतून
प्रकटायला....
आणि आता बघ, ज्ञानाचं दार कसं खुलं होतंय
तुझ्यासाठी....

पण त्यासाठी तू शाळेत पहिले पाऊल टाकून तर
बघ.....

तुला माहित आहे का ?

तू माझ्या वर्गात आज प्रथमच पाऊल टाकणार
आहे,
आणि वाटयतं... एखादं सुंदर फुल आपल्या बागेत
उमलयायला येतयं!
आणि हो...
तुझे शाळेतील पहिले पवित्र पाऊल

कुंकवाच्या ठश्यात जतन करून ठेवायचेय...
आयुष्यभर तुला प्रेरणा देण्यासाठी...
पण त्यासाठी तू शाळेत पहिले पाऊल टाकून तर
बघ.....

या ज्ञानगगनात विहार करणारा गरुड आहेस तू...
तुझ्या कोवळ्या पंखात आत्मविश्वासाचे बळ
भरायला मी आहे ना....
आणि मग तुला मारायचीय आकाशाला
गवसणी....

पण पाय जमिनीवर ठेऊन हं...
पण त्यासाठी तू शाळेत पहिले पाऊल टाकून तर
बघ.....

तुला येथेच अत्मसात करायचयं लिंकन साहेबांचा
संदेश...
"कष्टाने मिळवलेला एक रुपया, हरामाच्या लाखो
रुपयांपेक्षाही श्रेष्ठ असतो..."
तुला येथेच मिळतील माणूसकी, संस्कृती अन्
संस्कारांची कोठारे....
तुला येथेच गिरवायची आहेत अक्षरे...
मग उघडी होतील जागतिक अन् भविष्य वेधी
शिक्षणाची द्वारे...
पण त्यासाठी तू शाळेत पहिले पाऊल टाकून तर
बघ.....

मला माहित आहे...
फक्त चार भिंतींच्या आत तुझे मन रमणार नाही...
भव्य निसर्गाशीही तुझी दोस्ती मी करणार आहे...
इंद्रधनुष्य, फुलपाखरू यांच्या गंमती शिकवणार
आहे...
महापुरुषांच्या कथा, विज्ञानाचे चमत्कार सांगणार
आहे...
अरे, उत्तुंग झेप घेण्याचे सामर्थ्य तुझ्यात आहेच...
पण निमित्त मात्र मी होणार आहे...
पण त्यासाठी तू शाळेत पहिले पाऊल टाकून तर

बघ.....

शेवटी बळकट होतील तुझे पंख...
घेणील क्षितिजापलिकडील त्रिखंडात गरुडझेप...
आनंदाबरोबर वाटेलाही मला दुःख...
इतकी गुणी चिमणीपाखरं...
उडून गेली माझ्या शाळेच्या अंगणातून...
पण काढत असतील आठवणी, त्या
याशोशिखारावरून....
आणि ओरडून सांगतील सर्व जगाला...
"मी लेचापेचा नाही...
होय, मी जि.प.च्या मराठी शाळेचा विद्यार्थी आहे."
दशदिशाही येतील शरण तुला.
सारे विश्व तुला मुजरा करेल...
हिच माझी गुरुदक्षिणा असेल

आणि...
आणि...
पुन्हा येतील नविन चिमणी पाखरं...
तुझ्या सारखेच....
पुन्हा नव्या अवकाशात झेप घेण्यासाठी....

-तुझेच गुरुजी
श्री विलास माणिक ठोंबरे
वर्गशिक्षक
इयत्ता पहिली

पावसाच्या चाहुलीत पेरणीचे नियोजन : बदलत्या वातावरणात शेतकऱ्यांची सज्जता

सन

२०२६ च्या खरीप हंगामाकडे पाहिले असता, हवामानातील बदल आणि मान्सूनच्या अनिश्चित स्वरूपामुळे शेतकऱ्यांसमोर नवी आव्हाने उभी राहिली आहेत. भारतीय हवामान विभागाने यंदा मान्सून समाधानकारक राहण्याची शक्यता व्यक्त केली असली, तरी पावसाचे भौगोलिक वितरण, त्याची तीव्रता आणि कालावधी यामध्ये असमानता आढळण्याची शक्यता नाकारता येत नाही. काही भागांत अतिवृष्टी, तर काही ठिकाणी दीर्घकालीन पावसाचा खंड अशा परिस्थितींना सामोरे जाण्याची तयारी शेतकऱ्यांना ठेवावी लागत आहे. त्यामुळे केवळ पाऊस सुरू झाला म्हणून पेरणी करण्याऐवजी, त्याची सातत्यता आणि जमिनीत साचणारी ओल यांचा विचार करून निर्णय घेणे आवश्यक ठरते.

महाराष्ट्रातील खरीप हंगामात प्रामुख्याने सोयाबीन, कापूस, तूर, उडीद, मूग, भात, मका आणि बाजरी यांसारख्या पिकांची लागवड केली जाते. राज्यातील विदर्भ, मराठवाडा, खानदेश, पश्चिम महाराष्ट्र आणि कोकण या विभागांमध्ये पर्जन्यमान आणि जमिनीचा प्रकार वेगवेगळा असल्याने पेरणीचा कालावधीही बदलतो. कोकणात जूनच्या पहिल्या पंधरवड्यात पेरणी सुरू होते, तर मराठवाडा आणि विदर्भातील काही भागांत पावसाच्या नियमिततेनुसार जूनच्या उत्तरार्धात किंवा जुलैच्या प्रारंभी पेरणी केली जाते. कृषी तज्ज्ञांच्या मते, सलग काही दिवस पुरेसा पाऊस झाल्यानंतर जमिनीत आवश्यक ओल निर्माण झाल्यासच पेरणी करणे अधिक फायदेशीर ठरते. घाईघाईने केलेली पेरणी आणि त्यानंतर पडलेला पावसाचा खंड यामुळे दुबार पेरणीची वेळ येऊ शकते, ज्याचा थेट परिणाम उत्पादन खर्चावर होतो.

बदलत्या हवामानामुळे शेती क्षेत्रात निर्माण होणाऱ्या समस्यांचे गांभीर्य दिवसेंदिवस वाढत आहे. तापमानातील वाढ, अवेळी पाऊस, गाणीपट, दीर्घकाळ दुष्काळी परिस्थिती किंवा अचानक होणारी अतिवृष्टी या घटना आता अपवाद राहिलेल्या नाहीत. हवामान बदलाचा सर्वाधिक परिणाम हा कृषी क्षेत्रावर होत असून, त्याचा फटका सर्वसामान्य शेतकऱ्यांना बसत आहे. शेतीमालाच्या उत्पादनात घट, रोग-किडींचे वाढते प्रमाण आणि उत्पादन खर्चातील वाढ यामुळे शेतकऱ्यांची आर्थिक स्थिती अधिकच डळमळीत होत आहे. त्यामुळे हवामानाशी सुसंगत शेती व्यवस्थापन विकसित करणे ही काळाची गरज बनली आहे.

आजच्या काळात हवामानाचा अंदाज आणि कृषी नियोजन यांचा परस्परसंबंध अधिक दृढ झाला आहे. भारतीय हवामान विभाग, कृषी विद्यापीठे आणि कृषी विज्ञान केंद्रांकडून वेळेवेळी शेतकऱ्यांना हवामानविषयक सल्ला दिला जातो. मोबाईल संदेश, विविध अॅप, रेडिओ, दूरदर्शन आणि सामाजिक माध्यमांच्या माध्यमातून हवामानविषयक माहिती सहज उपलब्ध होत आहे. तथापि, या माहितीचा उपयोग करून वैज्ञानिक पद्धतीने निर्णय घेणाऱ्या शेतकऱ्यांचे प्रमाण वाढविण्याची गरज आहे. हवामानाचा अंदाज, पिकांची निवड, पेरणीचा कालावधी आणि खत व्यवस्थापन यांचा योग्य समन्वय साधल्यास संभाव्य नुकसान टाळता येऊ शकते.

पेरणीपूर्व नियोजनामध्ये जमिनीची तयारी हा अत्यंत महत्त्वाचा टप्पा असतो. उन्हाळ्यात खोल नांगरट केल्यामुळे जमिनीतील कीड-रोगांचे नियंत्रण होण्यास मदत होते. तसेच पावसाचे पाणी जमिनीत अधिक प्रमाणात मुले. शेतातील तणाचे व्यवस्थापन, बांधबंदिस्त, चर खोदणे आणि मृदसंधारणाच्या उपाययोजना या गोष्टी वेळेत पूर्ण करणे आवश्यक असते. पावसाच्या प्रत्येक थेंबाचे संवर्धन करण्यासाठी शेततळी, जलसाठे आणि समतल चर यांचा उपयोग प्रभावी ठरू शकतो.

भारतीय कृषी व्यवस्थेचा कणा असलेला शेतकरी आजही मोठ्या प्रमाणात निसर्गावर अवलंबून आहे. विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाने प्रगतीची अनेक शिखरे गाठली असली, तरी शेतीच्या बाबतीत पाऊस हा अजूनही सर्वात महत्त्वाचा घटक मानला जातो. विशेषतः महाराष्ट्रासारख्या राज्यात खरीप हंगामाची सुरुवात ही मान्सूनच्या आगमनाशी निगडित असते. जून महिन्याच्या सुरुवातीपासूनच शेतकऱ्यांच्या नजरा आकाशाकडे लागलेल्या असतात. काळे ढग दाटून येतात, वाऱ्यांची दिशा बदलते आणि वातावरणात ओलावा वाढू लागतो. ही केवळ ऋतूची चाहुल नसते, तर ती लाखो शेतकरी कुटुंबांच्या आशा-आकांक्षांची सुरुवात असते. बी-बियाण्यांच्या पिशव्या, नांगरलेली शेतजमीन, खतांची उपलब्धता आणि आर्थिक नियोजन या सान्या गोष्टी पावसाच्या वेळेवर आणि स्वरूपावर अवलंबून असतात. त्यामुळे पेरणीसाठी योग्य वेळ निश्चित करणे ही शेतकऱ्यांसाठी अत्यंत महत्त्वाची बाब ठरते.

बियाण्यांची निवड करताना शेतकऱ्यांनी केवळ बाजारातील उपलब्धतेवर अवलंबून न राहता, स्थानिक हवामान आणि जमिनीच्या प्रकारानुसार शिफारस केलेल्या जातींची निवड करावी. कृषी विद्यापीठांनी विकसित केलेल्या सुधारित आणि रोगप्रतिकारक जातींचा अवलंब केल्यास उत्पादनाचीस मदत होते. प्रमाणित बियाण्यांचा वापर, बीजप्रक्रिया आणि योग्य अंतर राखून पेरणी या बाबींकडे विशेष लक्ष देणे आवश्यक आहे. बियाण्यांचा दर्जा हा उत्पादनाच्या गुणवत्तेशी थेट संबंधित असल्याने, त्यामध्ये कोणतीही तडजोड करता कामा नये.

मृदा परीक्षण हे आधुनिक शेतीचे महत्त्वाचे अंग मानले जाते. जमिनीतील अन्नद्रव्यांची उपलब्धता, सामू, सॅलिन्य कर्बाचे प्रमाण आणि इतर घटकांची माहिती मृदा परीक्षणाद्वारे मिळते. त्यानुसार खतांचा संतुलित वापर केल्यास उत्पादन खर्च कमी होतो आणि जमिनीचे आरोग्य टिकवून ठेवता येते. अनेकदा शेतकरी अंदाजाच्या आधारावर खतांचा वापर करतात, परिणामी अनावश्यक खर्च वाढतो. मृदा आरोग्य पत्रिकेच्या माध्यमातून शेतकऱ्यांना वैज्ञानिक पद्धतीने खत व्यवस्थापन करता येते.

शेती क्षेत्रात पारंपरिक ज्ञान आणि आधुनिक तंत्रज्ञान यांचा समन्वय साधणे आज अत्यंत आवश्यक झाले आहे. पूर्वीचे शेतकरी स्थानिक हवामान, पध्यांचे स्थलांतर, वाऱ्यांची दिशा आणि निसर्गातील बदल यांच्या आधारे शेतीचे नियोजन करीत असत. आज उपग्रह तंत्रज्ञान, हवामान अंदाज प्रणाली, टिबक सिंचन, यांत्रिकीकरण आणि डिजिटल कृषी सेवा यांचा वापर करून अधिक अचूक नियोजन करता येत आहे. मात्र, या तंत्रज्ञानाचा लाभ लहान आणि अल्पभूधारक शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचणे गरजेचे आहे.

कृषी क्षेत्रातील अनिश्चिततेमुळे शेतकऱ्यांमध्ये मानसिक तणावाचे प्रमाणही वाढत आहे. उत्पादन खर्च, बाजारभावातील चढ-उतार, कर्जाचा बोझ आणि नैसर्गिक आपत्ती यांचा एकत्रित परिणाम त्यांच्या जीवनमानावर होत आहे. त्यामुळे शेती ही केवळ उत्पादनाची प्रक्रिया नसून, ती सामाजिक आणि आर्थिक व्यवस्थेशी निगडित बाब असल्याचे लक्षात घ्यावे लागेल. शेतकऱ्यांच्या समस्या समजून घेऊन त्यांना योग्य मार्गदर्शन, आर्थिक पाठबळ आणि मानसिक आधार देण्याची जबाबदारी समाज आणि शासन या दोघांचीही आहे.

खरीप हंगामाच्या सुरुवातीला घेतलेले योग्य निर्णय संपूर्ण हंगामाच्या यशावर परिणाम करतात. पावसाचे आगमन, त्याची सातत्यपूर्ण नोंद, मृदेतील ओलावा आणि उपलब्ध संसाधने यांचा सखोल विचार करून पेरणी केल्यास संभाव्य जोखीम कमी करता येते. बदलत्या वातावरणात शेतकऱ्यांची सज्जता ही केवळ तांत्रिक बाब नसून, ती दूरदृष्टी, शिस्त आणि वैज्ञानिक दृष्टिकोन यांची एकत्रित अभिव्यक्ती आहे.

आज गरज आहे ती शेतकऱ्यांपर्यंत योग्य माहिती वेळेत पोहोचविण्याची. कृषी विभाग, संशोधन संस्था, कृषी विद्यापीठे आणि स्वयंसेवी संस्था यांनी समन्वयाने काम करून हवामान बदलाशी जुळवून घेणाऱ्या शेती पद्धतींचा प्रसार करणे आवश्यक आहे. शेतकऱ्यांच्या अनुभवांना आणि स्थानिक ज्ञानाला आधुनिक विज्ञानाची जोड मिळाल्यास कृषी क्षेत्र अधिक सक्षम बनू शकते.

महाराष्ट्राच्या कृषी परंपरेने अनेक संकटांचा सामना करत प्रगतीचा मार्ग शोधला आहे. दुष्काळ, पूर, बाजारपेठेतील अनिश्चितता आणि बदलते हवामान या सर्व आव्हानांवर मात करत शेतकरी आजही नव्या आव्हाने पेरणीसाठी सज्ज होत आहे. पावसाच्या प्रत्येक सरीसोबत त्याच्या मनात नव्या स्वप्नांची पालवी फुटत असते. हीच जिद आणि कष्ट करण्याची तयारी महाराष्ट्राच्या कृषी संस्कृतीची खरी ताकद आहे.

कृषी क्षेत्रातील बदलत्या वास्तवाचा विचार करता जलव्यवस्थापनाचे महत्त्व अधिक अधोरेखित होते. महाराष्ट्र हा भौगोलिकदृष्ट्या विविधतेने नटलेला प्रदेश असला, तरी पाण्याच्या उपलब्धतेच्या बाबतीत अनेक भाग संवेदनशील आहेत. कोकणातील अतिवृष्टी आणि मराठवाडा-विदर्भातील दुष्काळी परिस्थिती हे विरोधाभासी चित्र राज्यात वारंवार पाहत्येला मिळते. अशा परिस्थितीत पावसाच्या पाण्याचे योग्य नियोजन आणि संवर्धन करणे ही काळाची गरज बनली आहे. शेततळी, बंधारे, समतल चर, शेतबंध, कंटूर बँडिंग, पाझर तलाव आणि जलसंधारणाच्या इतर उपाययोजनांमुळे पाण्याचा कार्यक्षम वापर करता येतो. पावसाच्या प्रत्येक थेंबाचे जतन करण्याची मानसिकता विकसित झाली, तर भविष्यातील पाणीटंचाईची तीव्रता मोठ्या प्रमाणात कमी होऊ शकते. टिबक सिंचन आणि तुषार सिंचनासारख्या सूक्ष्म सिंचन पद्धतींमुळे पाण्याची बचत होण्याबरोबरच खतांचाही कार्यक्षम वापर शक्य होतो. विशेषतः फळबागा, भाजीपाला आणि नगदी पिकांसाठी या पद्धती अत्यंत उपयुक्त ठरतात.

खरीप हंगामात पीक संरक्षण हा आणखी एक महत्त्वाचा मुद्दा आहे. पावसाच्या अनियमिततेमुळे विविध रोग आणि किडींचा प्रादुर्भाव वाढण्याची शक्यता असते. सोयाबीनवरील खोदभाशी, कापसावरील गुलाबी बोंडअळी, तुरीवरील शेंगा पोखरणारी अळी, भातावरील करपा रोग यांसारख्या समस्यांमुळे शेतकऱ्यांचे मोठे नुकसान होते. अशा वेळी एकात्मिक पीक संरक्षण व्यवस्थापनाचा अवलंब करणे आवश्यक ठरते. रोग आणि किडींची लक्षणे वेळेत ओळखणे, जैविक नियंत्रण साधनांचा वापर करणे, फेरपालट पद्धतीचा अवलंब करणे आणि जाहिरातीच्या प्रभावाखाली येऊन शेतकरी अवाजीबी प्रमाणात औषधांचा वापर करतात. त्यामुळे उत्पादन खर्च वाढतो, पर्यावरणीय संतुलन बिघडते आणि मातीच्या गुणवत्तेवरही विपरीत परिणाम होतो. कृषी तज्ज्ञांच्या मार्गदर्शनाखाली योग्य निर्णय घेणे अधिक हितावह ठरते.

आजच्या काळात कृषी सल्लागारांची भूमिका अत्यंत महत्त्वाची बनली आहे. कृषी विद्यापीठे, कृषी विज्ञान केंद्रे, तालुका कृषी अधिकारी, विस्तार अधिकारी आणि विविध संशोधन संस्था या माध्यमातून शेतकऱ्यांना आधुनिक शेतीविषयक माहिती उपलब्ध करून दिली जाते. मोबाईल तंत्रज्ञानाच्या वाढत्या वापरांमुळे हवामान अंदाज, बाजारभाव, रोग-किडींची माहिती आणि पीक व्यवस्थापनाचे सल्ले शेतकऱ्यांपर्यंत सहज पोहोचू लागले आहेत. तथापि, माहितीची विश्वासार्हता आणि तिचा योग्य वापर याकडे लक्ष देणे आवश्यक आहे. कृषीविषयक निर्णय

घेताना प्रमाणित स्रोतांवर आधारित माहितीचा वापर करणे ही आजच्या शेतकऱ्याची गरज बनली आहे. शासनाच्या विविध योजनाही शेतकऱ्यांच्या दृष्टीने महत्त्वपूर्ण ठरतात. प्रधानमंत्री पीक विमा योजना, मृदा आरोग्य पत्रिका योजना, प्रधानमंत्री कृषी सिंचन योजना, राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान, कृषी यांत्रिकीकरण योजना आणि विविध राज्यस्तरीय अनुदान योजना यांच्या माध्यमातून शेतकऱ्यांना आर्थिक सहाय्य उपलब्ध करून देण्याचा प्रयत्न केला जात आहे. पीक विमा योजना ही नैसर्गिक आपत्तीमुळे होणाऱ्या नुकसानापासून संरक्षण देणारी महत्त्वाची योजना मानली जाते. मात्र, विमा नोंदणी, नुकसान भरपाईचे मूल्यांकन आणि दाव्यांच्या निकाली प्रक्रियेमध्ये अधिक पारदर्शकता आणि गती आणण्याची अपेक्षा शेतकऱ्यांकडून व्यक्त केली जाते. शासनाच्या योजना केवळ कागदोपरी न राहता त्यांचा लाभ प्रत्यक्ष गरजू शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचणे अत्यंत आवश्यक आहे.

शेतकऱ्यांसमोरील आर्थिक आव्हाने ही आज गंभीर चिंतेची बाब ठरली आहे. बियाणे, खते, कीटकनाशके, मजुरी आणि इंधन यांच्या वाढत्या किमतींमुळे उत्पादन खर्चात मोठी वाढ झाली आहे. दुसरीकडे शेतीमालाला मिळणारा भाव अनेकदा अपेक्षेपेक्षा कमी असतो. बाजारपेठेतील चढ-उतार, मध्यस्थांची भूमिका आणि साठवणुकीच्या मर्यादित सुविधा यामुळे शेतकऱ्यांना त्यांच्या उत्पादनाचा योग्य मोबदला मिळण्यात अडचणी येतात. कर्जबाजारीपणा ही अनेक शेतकरी कुटुंबांसमोरील वास्तव परिस्थिती बनली आहे. अशा वेळी शाश्वत शेती व्यवस्थापन, उत्पादन खर्चात बचत आणि मूल्यवर्धनाच्या संघर्षाचा शोध घेणे आवश्यक ठरते.

शेतीशी संबंधित सामाजिक आव्हानेही तितकीच गंभीर आहेत. ग्रामीण भागातून शहरांकडे होणारे स्थलांतर, शेतीकडे कमी होत चाललेला तरुणांचा कल, लहान होत जाणारी जमीनधारणा आणि कौटुंबिक जबाबदाऱ्यांचे वाढते ओझे यांचा शेती क्षेत्रावर परिणाम होत आहे. आज अनेक शेतकरी कुटुंबांमध्ये महिलांचा शेतीतील सहभाग मोठ्या प्रमाणात वाढला आहे. पेरणीपासून काढणीपर्यंत विविध कामांमध्ये महिला महत्त्वाची भूमिका बजावत असल्या, तरी त्यांचे योगदान अनेकदा दुर्लक्षित राहते. महिलांना प्रशिक्षण, आर्थिक सक्षमीकरण आणि निर्णय प्रक्रियेमध्ये समान सहभाग मिळणे आवश्यक आहे.

शेतकरी उत्पादक कंपनी आणि स्वयं-सहाय्यता गट हे ग्रामीण विकासाचे प्रभावी माध्यम ठरू शकतात. सामूहिक खरेदी, सामूहिक विक्री आणि तांत्रिक सल्ल्यांच्या माध्यमातून लहान शेतकऱ्यांनाही स्पर्धात्मक बाजारपेठेत टिकून राहण्याची संधी मिळू शकते. एकट्याने संघर्ष करणाऱ्यापेक्षा समूहाच्या माध्यमातून पुढे जाण्याची मानसिकता विकसित होणे आवश्यक आहे. ग्रामीण भागातील युवकांनी कृषी उद्योजकतेकडे वळल्यास शेती क्षेत्रात नवे बदल घडू शकतात.

हवामान बदलाच्या पार्श्वभूमीवर पीक विविधीकरणालाही महत्त्व प्राप्त झाले आहे. एकाच पिकावर अवलंबून राहण्याऐवजी विविध पिकांची लागवड, आंतरपीक पद्धती, पशुपालन, मत्स्यपालन

डॉ. राजेंद्र बगाटे,
(समाजशास्त्राचे अग्रासक)

आणि पूरक व्यवसायांचा अवलंब केल्यास उत्पन्नाचे विविध स्रोत निर्माण होऊ शकतात. त्यामुळे जोखीम कमी होते आणि आर्थिक स्थैर्य वाढण्यास मदत होते. पावसाचे ज्ञान आणि वैज्ञानिक दृष्टिकोन यांचा समन्वय साधून स्थानिक परिस्थितीनुसार शेती पद्धती विकसित करणे ही भविष्यातील गरज आहे. पेरणीसाठी योग्य वेळ निश्चित करणे ही केवळ तांत्रिक बाब नसून ती शेतकऱ्यांच्या जीवनाशी निगडित प्रक्रिया आहे. योग्य वेळी घेतलेला निर्णय उत्पादन वाढवू शकतो, तर चुकीच्या वेळेवर केलेली पेरणी मोठ्या आर्थिक नुकसानीस कारणीभूत ठरू शकते. त्यामुळे हवामान अंदाज, जमिनीतील ओलावा, बियाण्यांची उपलब्धता आणि संसाधनांची तयारी या सर्व बाबींचा विचार करूनच पेरणी करणे आवश्यक आहे. कृषी तज्ज्ञांच्या मते, संयम आणि नियोजन या दोन गोष्टी खरीप हंगामातील यशस्वी शेतीचे मूलमंत्र आहेत.

महाराष्ट्रातील शेतकरी अनेक संकटांना तोंड देत असतानाही नव्या उमेदीने शेती करीत आहे. नैसर्गिक आपत्ती, आर्थिक अडचणी आणि संसाधनांची तयारी या सर्व बाबींचा विचार करूनच पेरणी करणे आवश्यक आहे. कृषी तज्ज्ञांच्या मते, संयम आणि नियोजन या दोन गोष्टी खरीप हंगामातील यशस्वी शेतीचे मूलमंत्र आहेत. महाराष्ट्रातील शेतकरी अनेक संकटांना तोंड देत असतानाही नव्या उमेदीने शेती करीत आहे. नैसर्गिक आपत्ती, आर्थिक अडचणी आणि संसाधनांची तयारी या सर्व बाबींचा विचार करूनच पेरणी करणे आवश्यक आहे. कृषी तज्ज्ञांच्या मते, संयम आणि नियोजन या दोन गोष्टी खरीप हंगामातील यशस्वी शेतीचे मूलमंत्र आहेत.

महाराष्ट्रातील शेतकरी अनेक संकटांना तोंड देत असतानाही नव्या उमेदीने शेती करीत आहे. नैसर्गिक आपत्ती, आर्थिक अडचणी आणि संसाधनांची तयारी या सर्व बाबींचा विचार करूनच पेरणी करणे आवश्यक आहे. कृषी तज्ज्ञांच्या मते, संयम आणि नियोजन या दोन गोष्टी खरीप हंगामातील यशस्वी शेतीचे मूलमंत्र आहेत. महाराष्ट्रातील शेतकरी अनेक संकटांना तोंड देत असतानाही नव्या उमेदीने शेती करीत आहे. नैसर्गिक आपत्ती, आर्थिक अडचणी आणि संसाधनांची तयारी या सर्व बाबींचा विचार करूनच पेरणी करणे आवश्यक आहे. कृषी तज्ज्ञांच्या मते, संयम आणि नियोजन या दोन गोष्टी खरीप हंगामातील यशस्वी शेतीचे मूलमंत्र आहेत.

पावसाच्या चाहुलीत सुरू होणारे पेरणीचे नियोजन हे केवळ कृषी व्यवस्थापनाचे काम नसून ते भविष्य घडविण्याचे कार्य आहे. बदलत्या वातावरणाशी जुळवून घेत, नव्या तंत्रज्ञानाचा स्वीकार करीत आणि पारंपरिक ज्ञानाची सांगड घालत महाराष्ट्रातील शेतकरी अधिक सक्षम होऊ शकतो. संकटे कितीही मोठी असली, तरी नियोजन, दूरदृष्टी आणि सामूहिक प्रयत्न यांच्या बळावर त्यांच्यावर मात करता येते. शेवटी, योग्य नियोजन, हवामानाची अचूक माहिती आणि वैज्ञानिक दृष्टिकोन यांच्या आधारे शेतकरी संकटांवर मात करू शकतो, हा विश्वास अधिक दृढ करण्याची हीच वेळ आहे. कारण शेतकऱ्यांचा आशावाद, त्याची जिद आणि श्रमशीलता यांच्याच बळावर देशाची अन्नसुरक्षा आणि समृद्धी अवलंबून आहे.

दैनिक

अतुल्य महाराष्ट्र

• बीड, शनिवार 13 जून 2026

Last page

शिक्षक सेवा संघ व मायभूमी फाउंडेशनतर्फे विविध क्षेत्रातील मान्यवरांचा भव्य सन्मान सोहळा संपन्न

आष्टी | प्रतिनिधी

श्रीक्षेत्र भगवानगड येथील श्री संत भवान विद्यालय येथे शनिवार, दिनांक ६ जून २०२६ रोजी 'शिक्षक सेवा संघ' व 'मायभूमी फाउंडेशन महाराष्ट्र राज्य' यांच्या संयुक्त विद्यमाने भव्य सन्मान सोहळा आणि मा. श्री मल्हारी विलास खेडकर सर यांचा सेवापूर्ती गौरव समारंभ मोठ्या उत्साहाने संपन्न झाला. या नावोन्मूळ कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी श्रीक्षेत्र भगवानगडाचे प्रधानाचार्य ह.भ.प. नारायण स्वामीजी महाराज शास्त्री हे होते, तर प्रमुख पाहुण्या म्हणून पाथर्डी-शेवगाव विधानसभा मतदारसंघाच्या लोकप्रिय आमदार मा. श्रीमती मोनिका राजीवजी राजळे उपस्थित होत्या. कार्यक्रमाची सुरुवात राष्ट्रसंत श्री संत भगवान बाबा यांच्या प्रतिमेचे पूजन आणि दीपप्रज्वलनेने झाली.

श्रीक्षेत्र भगवानगडाचे विश्वस्त मा. श्री पांडुरंग आंधळे यांनी प्रास्ताविकातून कार्यक्रमाचा उद्देश स्पष्ट करत श्री मल्हारी खेडकर सरांच्या परतीस वर्षांच्या शैक्षणिक व सामाजिक कार्याचा आढावा घेतला. यानंतर व्यासपीठावरील सर्व मान्यवरांचा शाल, श्रीफळ आणि पुष्पगुच्छ देऊन सन्मान करण्यात आला. कार्यक्रमात आमदार मोनिका राजळे यांच्या शुभहस्ते सेवानिवृत्त शिक्षक, यूपीएससी आणि एमपीएससी पात्र अधिकारी, प्रगतशील शेतकरी, इस्को सहलीसाठी निवड झालेले विद्यार्थी, नवोद्ये विद्यालयासाठी पात्र ठरलेले विद्यार्थी आणि दहावी-बारावीच्या परीक्षेत उल्लेखनीय यश मिळवणाऱ्या गुणवंतांचा शाल, श्रीफळ, पुष्पगुच्छ व सन्मानचिन्ह देऊन विशेष गौरव करण्यात आला. याच सोहळ्यात कर्तव्यनिष्ठ शिक्षक श्री मल्हारी खेडकर सर यांचा त्यांच्या सेवापूर्तीनिमित्त सपत्नीक भावपूर्ण सत्कार करण्यात आला.

आमदार मोनिका राजळे यांनी आपल्या मनोगतात खेडकर सरांच्या परतीस वर्षांच्या प्रामाणिक सेवेचे कौतुक केले आणि शिक्षणासोबतच त्यांनी पर्यावरण, व्यसनमुक्ती व अंधश्रद्धा निर्मूलन या सामाजिक क्षेत्रांत दिलेल्या योगदानाचा गौरव केला. अध्यक्षीय भाषणात ह.भ.प. नारायण स्वामीजी महाराज शास्त्री यांनी खेडकर सरांच्या उत्कृष्ट कार्याची दखल घेत त्यांना विविध संस्थांनी

आतापर्यंत १०७ पुरस्कारांनी सन्मानित केल्याचे सांगून त्यांच्या पुढील आयुष्याला शुभेच्छा दिल्या. सत्काराला उत्तर देताना श्री मल्हारी खेडकर सर यांनी सर्व मान्यवरांचे आभार मानले आणि निवृत्तीनंतरही समाजसेवा, पर्यावरण संरक्षण व ग्रामविकासासाठी अधिक जोमाने कार्य करण्याचा संकल्प व्यक्त केला. या प्रसंगी राष्ट्रपती पुरस्कार प्राप्त प्रगतशील शेतकरी श्री गोवर्धन खेडकर, यूपीएससी/एमपीएससी प्रतिनिधी मा. श्री संदीप खेडकर आणि विविध ह.भ.प. महाराज मंडळींनी आपली प्रेरणादायी मनोगते व्यक्त केली.

या सोहळ्याला ह.भ.प. यादव महाराज बडे, ह.भ.प. संतोष महाराज शास्त्री, ह.भ.प. हनुमंत महाराज शास्त्री, ह.भ.प. अनिल महाराज वाळके, ह.भ.प. संतोष महाराज गिरी, ह.भ.प. आदिनाथ महाराज आंधळे या संत-महंतांसह माजी सभापती काकासाहेब शिंदे, बाबासाहेब किलबिले, शिवाजीराव मोहिते पाटील, काशिबाई गोल्हार, विष्णुपंत पवार, नवनाथ चव्हाण, माणिक खेडकर, शरद श्रीराम, अरुण धुमाळे आणि विश्वस्त भास्करराव खेडकर दादा आदी राजकीय, सामाजिक व शैक्षणिक क्षेत्रातील मान्यवर आणि पंचक्रोशीतील नागरिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे प्रभावी सूत्रसंचालन श्री आरिफ बेग सर, श्री कैलास तुपे सर व श्री किरण केळगरे सर यांनी केले, तर मिडसांगवी शाळेचे मुख्याध्यापक श्री बाळासाहेब घोंगडे सर यांनी उपस्थितांचे आभार मानले. राष्ट्रगीताने या संस्मरणीय सोहळ्याची सांगता झाली.

महाराष्ट्र राज्य शिक्षक परिषदेचे एक दिवशीय लक्षवेधी ठिय्या आंदोलन

पुणे | प्रतिनिधी

महाराष्ट्र राज्य शिक्षक परिषद पुणे जिल्हाच्या वतीने शिक्षकांच्या समस्या संकलन व निवारण अभियान अर्थात एकदिवशीय लक्षवेधी ठिय्या आंदोलन गुरुवार दि. ११ जून २०२६ रोजी पुणे येथे शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक शिक्षण विभाग) जिल्हा परिषद, पुणे येथे आयोजित करण्यात आले. महाराष्ट्र राज्य शिक्षक परिषदेचे राज्याध्यक्ष वेणुनाथ कडू, पुणे विभागाचे माजी शिक्षक आमदार भगवानराव सालुंखे, कार्याध्यक्ष अमित कुलकर्णी, कार्याध्यक्ष संजीव मोंदरे, कोषाध्यक्ष महेश शेलार, महिला आघाडी प्रमुख अंजली गोरे, प्रांत सदस्य संजय सातपुते, पुणे जिल्हाध्यक्ष निलेश काशिद, उपाध्यक्ष अरविंद गवळे, कार्यवाह शिवहर लहाने, कोषाध्यक्ष भाऊसाहेब खोसे, पुणे महानगर अध्यक्ष सुरेश रणदिने, कार्यवाह विष्णु मोरे, कार्यालय मंत्री रेश्मा दीक्षित, पिंपरी चिंचवड अध्यक्ष शोभा देवकाते, कोषाध्यक्ष प्रवीण काळे, कार्याध्यक्ष सुभाष मोरे, संघटना मंत्री सुभाष देवकाते, सांगली शहर नवनाथ लाड यांच्यासह शिक्षक परिषदेचे पुणे जिल्हातील विविध तालुक्यांचे पदाधिकारी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

आरोप करत शिक्षण विभागातील भ्रष्टाचाराची साखळी मोडून काढावी, अशी मागणी महाराष्ट्र राज्य शिक्षक परिषदेकडून यावेळी करण्यात आली. या मागणीसाठी जिल्हा परिषदेमध्ये एक दिवशीय लक्षवेधी ठिय्या आंदोलन करण्यात आले.

यावेळी प्रशासनाला मागण्यांचे

निवेदन देण्यात आले. त्यात म्हटले आहे की, अनेक ठिकाणी कामांसाठी अडवणूक केली जात असून, प्रस्ताव मुद्दाम गहाळ करणे किंवा वारंवार चुटी काढून कामे रखडविण्याचे प्रकार घडत आहेत. त्यामुळे प्रत्येक प्रस्तावाचा निपटारा शासनाने घालून

दिलेल्या कार्यपद्धतीनुसार करण्यात यावा. गेल्या चार वर्षांपासून त्रैमासिक सहविचार सभा घेण्यात आलेली नाही. त्यामुळे शिक्षकांची अडवणूक व पिळवणूक होत असल्याचा आरोप करण्यात आला. तातडीने त्रैमासिक सहविचार सभा सुरू करावी, कार्यालयात नोंदवही ठेवून तिचा नियमित वापर करावा, संस्थाचालक व मुख्याध्यापकांच्या माध्यमातून प्रत्येक सेवकाला नेमणूक आदेशासह अन्य आवश्यक कागदपत्रे तातडीने उपलब्ध करून द्यावीत, तसेच शिक्षकांवरील अशैक्षणिक कामांचा ताण कमी करण्यासाठी आवश्यक उपाययोजना कराव्यात, अशी मागणीही करण्यात आली.

फसव्या कर्जमाफी विरोधामध्ये काँग्रेसचा परतूरला ट्रॅक्टर मोर्चा

परतूर | मोठा गाजावाजा करून सरकारने जाहीर केलेली कर्जमाफी योजना म्हणजे शेतकऱ्यांच्या तोंडाला पाने पुरण्याचा प्रकार आहे. कुठल्याही अटी व निकष न लावता शेतकऱ्यांचा सातबारा कोरा करण्याच्या मागणीसाठी शुक्रवारी परतूर तालुका काँग्रेस कमिटीच्या वतीने तहसील कार्यालयावर

ट्रॅक्टर मोर्चा काढण्यात आला. या वेळी देशातील इंधन टंचाई व वाढती महागाई यांचा निषेध करण्यासाठी काँग्रेसच्या महिला पदाधिकाऱ्यांनी स्वयंघाताचा गॅस पालथा ठेवून चुलीवर भाकऱ्या थापत सरकारच्या इंधन दरवाढीचा निषेध व्यक्त केला. तालुकाध्यक्ष बालासाहेब आकात

यांच्या नेतृत्वाखाली काढण्यात आलेल्या मोर्चात माजी आमदार राजेश राठोड, जिल्हाध्यक्ष कल्याणराव दळे, गोपाळराव बोराडे, अविनाश चव्हाण, सारिका वरणकर, निळकंठ वायाळ, शिवाजी महाराज भोसले, माजी नगराध्यक्ष अंकुशराव तेलगड, विवेक धारे आदींची उपस्थिती होती.

सिरसाळा परिसरात अवैध वाळू वाहतुकीवर पोलिसांची कारवाई; ट्रॅक्टरसह 8 लाखांचा मुद्देमाल जप्त!

सिरसाळा | पोलीस ठाण्याच्या हद्दीत अवैध वाळू वाहतुकीवर पोलिसांनी मोठी कारवाई केली आहे. ११ जून २०२६ रोजी रात्रीच्या सुमारास तेलसमुद्र नदी पात्रात विनापरवाना वाळूची चोरी आणि वाहतूक करताना एक ट्रॅक्टर पकडण्यात आला आहे. मिळालेल्या माहितीनुसार, ११ जून २०२६ रोजी

रात्री १:१० च्या सुमारास पोलीस गस्त घालत असताना तेलसमुद्र नदी पात्रात संशयास्पद हालचाली दिसल्या. पोलिसांनी तेथे छापा टाकला असता, सुनील लक्ष्मण लांडगे (वय २३, रा. लिंबा, ता. पाथरी, जि. परभणी) हा व्यक्ती आपल्या ताब्यातील महिंद्रा अर्जुन ५५५ ट्रॅक्टरमध्ये (पासिंग क्रमांक नसलेला)

विनापरवाना वाळूची अवैध वाहतूक करताना मिळून आला. या कारवाईत पोलिसांनी एकूण ८,०५,०००/- रुपये किमतीचा मुद्देमाल जप्त केला आहे. यामध्ये ८ लाख रुपये किमतीचा महिंद्रा अर्जुन ५५५ ट्रॅक्टर आणि ५ हजार रुपये किमतीची एक ब्रास वाळू यांचा समावेश आहे. या प्रकरणी पोलीस हेडकॉन्स्टेबल विश्वजित

विश्वंभर देवकाते यांच्या फिर्यादीवरून, आरोपी सुनील लांडगे यांच्याविरुद्ध भारतीय न्याय संहिता (BNS) कलम ३०३ (२) अन्वये गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे. पुढील तपास साहाय्यक पोलीस निरीक्षक राठोड यांच्या मार्गदर्शनाखाली पोलीस हेडकॉन्स्टेबल सचिन वंजारे हे करत आहेत.

जाहीरनामा

जन्म मृत्यू नोंदणी प्रमाणपत्र मिळणे बाबत.

जन्म आणि मृत्यू ची नोंदणी (सुधारणा) कायदा २०२३मधील कलम ११(३) अन्वये

मौजे वाहिरा येथील दादासाहेब राहुराव गाडे, रा. वाहिरा ता. आष्टी जि.बीड यांनी त्यांचे नाते, अर्जदार दादासाहेब गाडे रा. वाहिरा ता. आष्टी जि. बीड यांची जन्म व नोंद दि. २७/०२/२०१७ रोजी मौजे, वाहिरा. ता. आष्टी जि. बीड येथे झाला असून सदर जन्माची नोंद कायदेशीर नोंद असल्या बाबतचे प्रमाणपत्र मिळावे म्हणून या कार्यालयात अर्ज दाखल केला आहे.

करीता सदर अर्जदाराने यांचे मुलगा २०११ यांचे जन्म दिनांक कायदेशीर नव्हे असे कोणास समजविण्याचे असेल तर ह्या जाहीरनाम्याचे प्रसिद्धी तारखेपासून १५ दिवसांच्या आत त्याने ह्या कार्यालयात हजर राहून आपल्या हरकती कळव्यात आणि ह्या लेखावरच असे कळविण्यात येते कि, जर सदरहू पुढतीत कोणी योग्य हरकती न दाखवल्या तर सदर कार्यालय सदरहू अर्जदार ह्यांच्या हक्काबद्दल लागलीच पुरावा घेवून त्यांचा हक्क शाबीत झाल्यास त्यांना सदरहू जन्म/नोंद कायदेशीर असल्याबाबतचे प्रमाणपत्र देण्यात येईल. दि. ११/६/२०२६ रोजी माझे सही व शिक्क्यानिशी दिला.

आदेशावरून

कार्यकारी दंडाधिकारी तथा तहसिलदार आष्टी